

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/89/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200207
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200207.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobcu: Complex HM, s.r.o., so sídlom Dvory 581, 020 01 Púchov, IČO: 45 517 991, právne zastúpený: JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou, so sídlom J. M. Geromettu 146/1, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, ďalší účastník: Y. S. Y., trvale bytom Y. XX, XXX XX Y., R. N., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 12394-3/2019-BA zo dňa 25. marca 2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 28Sa/21/2019-53 z 27.05.2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 28Sa/21/2019-53 zo 27.05.2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozhodnutím, č. k. 28Sa/21/2019-53 z 27.05.2020 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 12394-3/2019-BA zo dňa 25. marca 2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica (ďalej len „správny orgán I. stupňa“) č. 20337-1/2014-PB zo dňa 24.01.2014 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica rozhodla, že zamestnancovi Y. S. Y. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy dňa 15.10.2013. Správny orgán I. stupňa odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že na základe výsledkov kontroly u zamestnávateľa - žalobcu (ktorá bola vykonaná dňa 08.03.2013) nebolo preukázané, že p. Y. S. Y. reálne vykonáva činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Správny orgán I. stupňa v odôvodnení rozhodnutia poukázal na príslušné ustanovenia zákona o sociálnom poistení, ako aj na Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie

nariadenie“). Žalovaná v preskúvanom rozhodnutí tiež uviedla, že podľa oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (ďalej len „ZUS“) č. 020000/UBS/OM/401/PW/63/2013 zo dňa 16.10.2013 pán Y. S. Y. odo dňa 16.10.2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

3. Zrušenie preskúvaného rozhodnutia krajský súd odôvodnil tým, že na zamestnanca žalobcu, ktorý je občanom Poľskej republiky, vykonáva SZČO v tejto krajine bydliska a zároveň vykonáva činnosť zamestnanca v Litve a na Slovensku, sa vzťahujú v oblasti sociálneho zabezpečenia vyššie citované nariadenia Európskeho parlamentu a Rady. Uvedená skutočnosť je medzi účastníkmi konania nesporná a krajský súd konštatuje, že správne orgány sa riadili týmito nariadeniami.

4. Za podstatnú považoval krajský súd skutočnosť, že zamestnancovi žalobcu bola zo strany príslušnej inštitúcie štátu bydliska - ZUS podľa čl. 16 (2) určená uplatniteľná legislatíva, a to legislatíva Slovenskej republiky podľa čl. 13 (3) základného nariadenia (len) do dňa 15.10.2013. Žalovaná vydala preskúvané rozhodnutie v čase, keď už bolo určenie poľskej legislatívy na obdobie od 16.10.2013 definitívnym, čo žalovaná ani nespochybňuje, a potvrdenie prvostupňového rozhodnutia o zániku poistenia zamestnancovi žalobcu od 15.10.2013 žalovaná odôvodnila tým, že prvostupňový orgán rozhodol správne, keďže príslušná inštitúcia štátu bydliska zamestnanca žalobcu - ZUS v spolupráci so žalovanou, rešpektujúc postupy určené v čl. 16 vykonávacieho nariadenia určila zamestnancovi žalobcu podliehanie právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky a prvostupňový správny orgán bol povinný odstrániť dôsledky nesprávnej registrácie zamestnanca v registri poistencov.

5. Krajský súd sa nestotožnil s názorom žalovanej, že prvostupňový orgán svojím rozhodnutím odstraňoval dôsledky nesprávnej registrácie zamestnanca žalobcu, pretože prihláška do registra poistencov nezakladá povinné sociálne poistenie a nemá konštitutívne účinky.

6. Krajský súd uviedol, že na posúdenie, či u zamestnanca žalobcu dochádzalo a dochádza k súbehu sociálnych poistení viacerých štátov podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia z dôvodu výkonu činnosti zamestnanej osoby a činnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby (podnikateľskej činnosti) v odlišných členských štátoch, je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS, ktorá svoju právomoc aj realizovala a oznámila dočasné určenie slovenskej legislatívy na obdobie od 1.6.2010. Na tomto právnom základe Sociálna poisťovňa, nenamietajúc určené rozhodné právo, vystavila žalobcovi formuláre PD A1, vrátane formuláru zo dňa 11.12.2012 na obdobie od 01.06.2012 do 15.10.2013, čím sa v súlade s čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia stalo učenie slovenskej legislatívy definitívnym a nesporným na dobu do 15.10.2013. Medzitým vykonanou kontrolou bol spochybnený reálny výkon závislej činnosti zamestnancom žalobcu na území Slovenskej republiky, ktorá skutočnosť bola notifikovaná ZUS. Poľská inštitúcia ZUS dňa 16.10.2013 vydala oznámenie, že zamestnanec žalobcu od 16.10.2013 podlieha poľskej legislatíve sociálneho zabezpečenia. S ohľadom na tieto skutočnosti a najmä ich časové súvislosti Sociálna poisťovňa, ktorá určenie poľskej uplatniteľnej legislatívy následne nikdy nenamietala, nemala právomoc konať a rozhodnúť vo veci zániku sociálneho poistenia podľa slovenského zákona. Ak teda bola právoplatne určená legislatíva Poľskej republiky, iba inštitúcia ZUS má právomoc konať vo veci žalobcovho sociálneho poistenia. Krajský súd poukázal na rozhodnutie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Vs/1/2018, na základe ktorého definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

7. S poukazom na uvedený skutkový stav pre krajský súd bolo nesporné, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo určené, že na zamestnanca žalobcu sa vzťahuje poľská legislatíva v rámci sociálneho zabezpečenia. Napriek uvedenému žalovaná konala a rozhodovala vo veci týkajúcej sa účasti žalobcu na sociálnom poistení podľa slovenskej legislatívy. Z uvedených dôvodov námietku žalobcu, týkajúcu sa prekročenia právomoci žalovanej krajský súd vyhodnotil ako dôvodnú.

8. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že nesúhlasí s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého nebola oprávnená vydať napadnuté rozhodnutie. Formulár PD A1 vydaný v prejednávacom prípade je len deklaratórnym potvrdením určenia uplatniteľnej legislatívy, ktorý nemôže nahradiť samotné rozhodnutie žalovanej o vzniku, zmene alebo zániku poistenia v sporných prípadoch. Sťažovateľka zastáva názor, že bola oprávnená vydať napadnuté rozhodnutie v záujme právnej istoty zamestnanca/zamestnávateľa, pretože zánik poistenia bol vo vzťahu k prihláške zamestnanca v registri poistencov sporný.

9. Sťažovateľka ďalej poukázala na to, že žalobca prihlásil zamestnanca do registra poistencov na obdobie od 29.06.2010 do 30.11.2013 podaním registračného listu fyzickej osoby- prihlášky. Túto povinnosť by mal žalobca ako zamestnávateľ v prípade, že by sa na zamestnanca v predmetnom období vzťahovala legislatíva SR. Avšak následným definitívnym určením uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky bolo nepochybné, že zamestnanec v období od 16.10.2013 podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Podľa názoru sťažovateľky vydanie rozhodnutia o nevzniku poistenia je najmä v záujme samostného zamestnanca.

10. Sťažovateľka tiež poukázala na to, že žalobca v správnej žalobe nepreukázal a nešpecifikoval, akým spôsobom bol napadnutým rozhodnutím poškodený na svojich právach. Poškodenie svojich práv ako zamestnávateľa ani netvrdil. Z tohto dôvodu má sťažovateľka za to, že žalobca nie je aktívne hmotnoprávne legitimovanou osobou na podanie žaloby. Záverom poukázala na názor vyjadrený v rozsudkoch najvyššieho súdu, podľa ktorého je Sociálna poisťovňa oprávnená rozhodovať o vzniku povinného poistenia zamestnanca, ktorý bol prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaný v registri poistencov. Na základe horeuvedených skutočností žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu menil tak, že žalobu zamietá.

8. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd príslušný podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) rozhodovať o kasačnej sťažnosti, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že je potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť.

10. Podľa § 178 ods. 1 SSP žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

11. Kasačný súd pripomína, že správne súdnictvo nie je založené na princípe verejnej žaloby, ktorý umožňuje komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Hoci aktívna žalobná legitimácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania, správny súd je povinný ju skúmať počas celého konania. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potencionálne možné. Samotné postavenie účastníka správneho konania k naplneniu podmienky ukrátenia práv žalobcu nevedie.

12. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 3Sžr/2/2014, v ktorom najvyšší súd uviedol, že: „Súd v každej konkrétnej veci posudzuje, či žalobca spĺňa zákonom stanovené podmienky procesnej aktívnej legitimácie na podanie žaloby v správnom súdnictve. Žalobná legitimácia v zmysle § 247 ods. 1 a § 250 ods. 2 OSP musí byť daná pre všetky prípady, kedy je dotknutá právna sféra žalobcu. S prihľadnutím na účel súdneho prieskumu administratívnych rozhodnutí, táto podmienka musí byť splnená v priebehu celého konania...“

13. So zreteľom na ustanovenie § 178 ods. 1 SSP treba považovať za náležitosť žaloby aj konkrétne tvrdenie žalobcu o tom, že bol ukrátený na svojich právach nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, pričom musí ísť o subjektívne práva vyplývajúce z právneho predpisu. Len tak môže súd

posúdiť otázku aktívnej legitímácie žalobcu.

14. Krajský súd otázku aktívnej legitímácie žalobcu neposúdil správne, ak nevzal do úvahy, že žalobcom môže byť len osoba, ktorá tvrdí ukrátenie svojich práv alebo právnych záujmov preskúmaným rozhodnutím, alebo aspoň tvrdí potenciálnu možnosť ich ukrátenia. Napriek skutočnosti, že žalovaná túto skutočnosť nenamietala v rámci konania pred krajským súdom a v kasačnej sťažnosti v zásade nie je prípustné uplatňovanie nových skutočností (§ 441 SSP), aktívna legitímácia žalobcu je podmienkou, bez splnenia ktorej nie je možné žalobe priznať úspech. Správne súdy prihliadajú na splnenie tejto podmienky počas celého konania. Z tohto dôvodu sa ňou mal krajský súd zaoberať aj bez námietky žalovanej.

15. Kasačný súd v rámci konania o kasačnej sťažnosti dospel k záveru, že z podanej žaloby nie je zrejmé, v čom spočíva ukrátenie práv žalobcu ako zamestnávateľa. Žalobca síce v podanej žalobe uvádza, že sa cíti byť ukrátený na svojich právach nezákonným postupom a rozhodnutím žalovanej a domáha sa ochrany svojich subjektívnych práv, ktoré však následne žiadnym spôsobom nešpecifikuje. Žalobca v podanej žalobe poukazuje na možné ukrátenie práv svojho zamestnanca.

16. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu vysporiadať sa s aktívnou legitímáciou žalobcu a vo veci znovu rozhodnúť. Zároveň je krajský súd viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

17. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.